

ВЪВЕДЕНИЕ

Проектът 'Гражданското общество в подкрепа на стабилната политика на България за гаранции на човешките права' започна през май 2003 г. Това беше тригодишен проект, изпълнен от Фондация "Български адвокати за правата на човека" ("БАПЧ"), българския Национален институт на правосъдието ("НИП") и Холандския институт за правата на човека ("SIM") с финансовата подкрепа на холандското Министерство на външните работи в рамките на програмата МАТРА.

Във фокуса на проекта бяха стабилните правни, процесуални и институционални гаранции за зачитане на правата на човека по пътя на България към Европейския съюз, и по-конкретно: (1) укрепване на съдебната власт като независим институционален гарант за защитата на правата на човека и основните свободи в едно демократично общество чрез създаване на капацитет за системно обучение на магистрати и установяване на стабилни механизми за разпространение на информация относно международните стандарти в областта на правата на човека и тяхното прилагане; и (2) повишаване на информираността на обществото относно идентифицираните недостатъчни гаранции за защита на правата на човека на национално ниво и вътрешноправните средства за защита.

Така общите цели на проекта бяха да се повиши способността на българските съдебна, изпълнителна и законодателна власти да осигурят правни и институционални гаранции за упражняване на правата на човека; да се повиши информираността на обществото относно необходимите по-нататъшни стъпки на национално ниво за защита на правата на човека; и да се установят механизми за сътрудничество между гражданското общество и властите в областта на защитата на правата на човека.

В тази връзка бяха подбрани десет приоритетни теми, върху които беше извършен анализът на съответствието на българското законодателство и практика с изискванията на Европейската конвенция за правата на човека ("ЕКПЧ"). Темите бяха както следва:

- Право на живот и забрана на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание (*членове 2 и 3 от ЕКПЧ*);
- Право на лична свобода (*чл. 5 от ЕКПЧ*);
- Право на справедлив процес по наказателни и граждански дела (*чл. 6 от ЕКПЧ*);
- Право на зачитане на личния и семейния живот (*чл. 8 от ЕКПЧ*);
- Право на свобода на мисълта, съвестта и религията (*чл. 9 от ЕКПЧ*);
- Право на свобода на словото (*чл. 10 от ЕКПЧ*);
- Право на свобода на събранията и сдруженията (*чл. 11 от ЕКПЧ*);
- Забрана на дискриминацията (*чл. 14 от ЕКПЧ*);
- Право на свобода на придвижването (*Протоколи № 4 и 7 от ЕКПЧ*); и
- Право на собственост (*чл. 1 от Протокол № 1 от ЕКПЧ*).

Екип от адвокати от БАПЧ, специализирани в горепосочените конкретни области, изготвиха десет предварителни становища, които съдържаха обобщения на случаи, кратко описание на съдържанието на относимото национално законодателство, както и мнения относно съществуващите национални гаранции за защита на правата на човека в светлината на изискванията на Европейската конвенция. Предварителните становища бяха отворени за дискусии и въпроси от страна на експертите на SIM. По този начин експертите от SIM имаха възможност да изготвят предварителни доклади, съдържащи критична оценка на българското законодателство и практика от гледна точка на Европейската конвенция. Експертите получиха информация и от мненията на български магистрати – съдии, прокурори и следователи – в рамките на дискусиите, които се състояха по време на семинарите, организирани от Националния институт на правосъдието по десетте горепосочени теми.

Въз основа на така събраната информация и като използваха собствените си познания и опит в областта на стандартите по ЕКПЧ, експертите на SIM изготвиха предварителни доклади по адекватността на съществуващите правни и процесуални гаранции за защита на правата на човека в България и по ефективността на националните средства за защита срещу нарушения. По този начин беше възможно да се изготви задълбочен анализ на съответствието на българското законодателство и практика с международните стандарти в областта на правата на човека по десетте конкретни теми, посочени по-горе.

Тези предварителни доклади бяха подложени на обсъждания в рамките на работни групи, включващи представители на изпълнителната и законодателната власт. Съответните институции изразиха готовност да включат в работните групи експерти от органите, компетентни да взимат решения. В работните групи взеха участие представители на Парламентарните комисии по човешки права и по европейска интеграция, както и на Съвета по законодателството към Министерството на правосъдието. Министерството на правосъдието се ангажира да насърчи представители и на други компетентни органи на изпълнителната власт да участват в оценката на проектозаконите и на съществуващото законодателство, за да подпомогнат процеса на законодателни промени в България и да избегнат приемането на нови закони, противоречащи на Европейските стандарти за защита на правата на човека. Коментарите и мненията на участниците в работните групи бяха взети под внимание в процеса на подготовка на окончателните доклади на SIM, изложени по-долу.